

veget, ami annál is inkább odaadást igényelt, mert az tele van adatokkal, számokkal, jelekkel.

Kétségtelen, hogy valamely kiválóan felszerelt, előkelő nyomda azt mondhatná, hogy ezek a könyvek nem ütik meg a modern könyvnyomó művészet mértékét, az igaz, de viszont azok sem emelkednek fel a legtöbb esetben ennek a „szegényes, primitív“ munkának a művészi magasságába. Kevés betűtípussal és számszerint is kevés betűvel igen nehéz terjedelmes könyvet előállítani. Olykor kopottak is a betűk, de úgy érezzük, hogy éppen ebben a szegénységben és szerénységben, egyszerűségben rejlik VARGA NÁNDOR szép munkáinak szűzi tisztasága és művészsége.

Ami pedig magát az *Adattár* anyagát illeti, arról meg kell állapítanunk, hogy az adott kereteken belül a lehető legteljesebb. Kevés művész életrajzát és anyagát sorolja fel, de az a pontosság lehető, végső határát súrolja. Feltünteti a keletkezési évet, a rézkarc, a rézmetszet méretét, állapotát, s azt is, hogy vörös- vagy sárgarézből nyomtatott-e. Az ilymódon felsorakoztatott „adatokat“ rövid életrajzok vezetik be.

Örvendetes jelenség ez a két könyv abból a szempontból is, hogy VARGA NÁNDOR kis nyomdaműhelyében, a Főiskola grafikai osztályán maguk a növendékek is betekintést, sőt kellő gyakorlatot nyernek saját grafikai lapjaik technikai előállításában és sokszorosításában, de a nyomdatechnika minden egyéb vonatkozásában is.

NAGY ZOLTÁN.

Rôle et formation du bibliothécaire. Etude comparative sur la formation professionnelle du bibliothécaire. (Dossiers de la Coopération Intellectuelle.) Paris, 1935, Institut International de Coopération Intellectuelle, 8°, 384 [4] l.

A könyv tulajdonképpen egy körkérdésre adott válaszok feldolgozása s célja a könyvtárosképzés időszerű kérdésének megvilágítása. Három élesen különálló részből áll a kötet: 1. összefoglaló jelentés a Szellemi Együttműködés Nemzetközi Intézetétől kibocsátott kérdőívekre adott válaszok alapján; 2. külön összefoglaló cikkek az egyes államok könyvtárosaírói s könyvtárosképzéséről; 3. végül az e kérdésekre vonatkozó irodalom részletes jegyzéke.

A rövidre fogott összefoglaló résznek első törekvése, hogy a könyvtáraknak nemzetekenként, de egy-egy nemzetben belül is rendkívül szerteágazó szervezetét, az egyes típusok elnevezéseit, valamint a könyvtárosok elnevezését és címeit közös nevezőre hozza. A nyilvános könyvtárakat négy csoportba osztja: 1. Általános nemzeti könyv-

táruk, nagyobb tudományos könyvtáruk, egyetemi központi könyvtáruk. 2. Speciális tudományos könyvtáruk. 3. Nagyobb városi és vidéki könyvtáruk. 4. Kisebb vidéki könyvtáruk, népkönyvtáruk, iskolai könyvtáruk. A könyvtárosi állás s a könyvtáros hivatali helyzete csak az utóbbi csoportban nem alakult még ki; itt, tudniillik a népkönyvtáraknál, megtörténik még, hogy a vezetés nincs hivatásos könyvtárosok kezében. Meglehetősen egyöntetű képet mutat a három első típus szervezete. A könyvtári alkalmazottak három fokozata: felső- (tudományos), közép- (technikai) és alsófokú személyzet, ha más-más elnevezéssel is, mindenhol megtalálható. A velük szemben támasztott követelmények is meglehetősen egyöntetűek voltak világszerte a legutóbbi időikig, azaz a könyvtárosképzés gondolatának előtérbe nyomulásáig. Éppen ennek a gondolatnak lehető legtökéletesebb megvalósításához akar a Coopération Intellectuelle a nemzetközi szervezés útján segédkezet nyújtani. Mégpedig a jelen beszámoló eredményeképpen a következőket ajánlja: Szerveztessék minden országban legalább egy könyvtáros-főiskola, ahol a tudományos személyzet az elengedhetetlen felsőbb tanulmányokon kívül szükséges speciális ismereteket megszerezheti. A tudományos személyzetet azonban a tisztán technikai jellegű munkától lehetőleg tehermentesíteni kell: ezért még lényegesebb a középfokú személyzet megfelelő kiképzése. Azt az érdekes indítványt teszik ezzel kapcsolatban a párizsi Intézet könyvtáros szakértői, hogy ennek a technikai segédszemélyzetnek a kiképzése a könyvkereskedők oktatásával egyesíttessék. Végül ajánlja az Intézet egy nemzetközi bibliotekonómiai kutatóintézet létesítését.

Rendkívül értékes a könyv második része, amely az egyes nemzetek összefoglaló jelentéseit tartalmazza. Ezekben egy-egy nemzetközi viszonylatban is ismertnevű vezető könyvtáros ismerteti a könyvtárosok helyzetét, jogviszonyait és képzésük módját saját hazájában. Az egyes jelentések az államok francia betűrendjében következnek egymás után: a Népszövetség tagállamai közül 35 küldött ilyen összefoglaló beszámolót, bizvást mondhatjuk tehát, hogy a fontos kultúr-államok közül egy sem hiányzik. A teljességre való törekvést mutatja az is, hogy a német jelentést MILKAU kézikönyve alapján maguk az összeállítók egészítették ki. A magyar viszonyok ismertetését PASTERNER IVÁN tollából kapjuk.

Még használhatóbbá teszi a kiadványt a bibliográfiai rész. Az általános munkák után a részletkérdések irodalmát itt is nemzetek szerint csoportosítva találjuk.

A Magyar Könyvszemle már több beszámoló cikket közölt a külföldi könyvtárosképzésről; a kérdést világszerte napirenden tartják az

illetékesek. A Szellemi Együtműködés Nemzetközi Intézetének könyvtári szakértői, amikor az összes országok ezirányú törekvéseit és intézményeit együttesen, könnyen áttekinthető módon mutatták be, hasznos munkát végeztek,

DEZSÉNYI BÉLA.

Réz, Heinrich: *Deutsche Zeitungen und Zeitschriften in Ungarn von Beginn bis 1918.* München, 1935. Verlag für Hochschulkunde, 8° [4] 150 [2] 1. (Veröffentlichungen des Instituts zur Erforschung des deutschen Volkstums im Süden und Südosten in München und des Instituts für ostbairische Heimatforschung in Passau. Nr. 8.)

RÉZ HENRIK könyve bibliográfiai és sajtótudományi irodalmunknak egyaránt fontos gyarapodása. KERESZTY ISTVÁN nagy gondossággal készült bibliográfiája (A magyar és magyarországi időszaki sajtó időrendi áttekintése, 1916) csak 1867-ig terjed; az 1867 után megjelent hazai újságok és folyóiratok teljes bibliográfiája még hiányzik, s így ezek egy jelentős csoportjának, a hazai német sajtónak, feldolgozása különös méltatást érdemel. RÉZ HENRIK időszaki kiadványának tekinti a XVI. és XVII. századi röpiratokat is, s így ez időtől kezdve egészen 1918-ig felöleli a magyarországi német sajtó egész termelését.

Főrészből a címek betűrendjében adja a folyóiratok és hírlapok jegyzékét, mégpedig külön a tisztán németnyelvűeket, majd a két-, illetve többnyelvűeket, s végül a Magyarországon nyomtatott, de külföldön megjelenő németnyelvű sajtótermékeket. Anyagát nyolc könyvtár állományából meríti, a csonkamagyarországiakon kívül a zágrábi egyetemi, a temesvári és pozsonyi városi, valamint a nagyszebeni Bruckenthal-féle könyvtárakat is használta és különösen értékes a sajtó kutatója számára, hogy a régi vagy ritka hírlapok és folyóiratok mellett azok lelőhelyét is feltünteti.

Függelékben közli RÉZ a hazai német időszaki sajtótermékek statisztikáját a megjelenési hely, megjelenés éve, valamint tartalmuk szerint. Úgy itt, mint időrendi jegyzékében (2. függelék) a lapok címei helyett a sorszámot közli csak, mely alatt azok a főrészben megtalálhatók. Ez a megoldás áttekinthetővé és rövidebbé teszi az összeállítást, de hatalmas ellensége a sajtóhiba: ilyen a leggondosabb javítás ellenére is maradhat a szövegben; a próbaképen összehasonlított két évben összesen hét számhiba akadt (1848: 251 helyett 256; 763 helyett 793; 1878: 567 helyett 577; 779 helyett 778; 893 helyett 883; 1190 helyett 1180; 1231 helyett 1131). Ha a számok helyett a címeket közölné, akár csak rövidítve is, ez a nehézség elkerülhető lenne.

A harmadik függelék címeik szerint felsorolja azon kétnyelvű lapokat, amelyekről régi könyvtári katalógusok tudnak, de amelye-